

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7830980>

Yuldashova Shaxlo Toyirovna
Buxoro Davlat Tibbiyot Instituti

Ta'limning innovatsion tabiati boshqa ijtimoiy institutlar bilan raqobatning eng muhim vositasiga aylanmoqda. Hozirgi ijtimoiy-iqtisodiy vaziyatda yoshlarning bilim olishga ijobiy yo'nalishini shakllantirish uchun nafaqat o'qitishning mazmuni, balki shakllari va texnologiyalari ham muhimdir. O'qitishning yangi uslublari va kanallarini rivojlantirish dolzarb masalaga aylanmoqda. [2]

Ta'lim sifati, qulayligi, samaradorligi, uning uzluksiz va innovatsion xususiyatlarini oshirish, ijtimoiy harakatchanlik va yoshlar faolligining o'sishi, shuningdek, turli xil ta'lim muhitlariga qo'shilishi ta'lim tizimini O'zbekistonning milliy xavfsizligini ta'minlashning muhim omiliga aylantiradi, shuningdek, fuqarolar hayoti sifatining yaxshilanishiga kafolat beradi. [3]

Ta'limdagi innovatsiya bu ta'lim texnologiyalarini takomillashtirish jarayoni, bir qator metodlar, uslublari va o'quv materiallarini tushunishdir. Hozirgi kunda innovatsion ta'lim faoliyati bolalarga ta'lim beradigan har bir muassasaning ta'lim faoliyatining muhim tarkibiy qismlaridan biridir. [1] Va bu tasodif emas. Darhaqiqat, aynan innovatsion faoliyat nafaqat ta'lim xizmatlari bozorida ta'lim muassasasining raqobatdoshligi uchun asos yaratadi, balki o'qituvchining kasbiy rivojlanish yo'nalishini belgilaydi. Uning ijodiy ishlari talabalarning shaxsiy o'sishiga katta hissa qo'shadi. Shuning uchun innovatsiyalar o'qituvchilarning ilmiy-uslubiy ishlari va talabalarning o'quv-tadqiqot faoliyati bilan uzviy bog'liqdir.

Pedagogik jarayonda innovatsion o'qitish usullari o'qituvchilar va o'quvchilarning birgalikdagi faoliyatida o'qitish va tarbiyalashning maqsadlari, usullari, mazmuni va shakllariga yangiliklarni kiritishni nazarda tutadi. Ushbu yangiliklar maxsus ishlab chiqilishi, ishlab chiqilishi yoki ta'lim tashabbusi doirasida qayta amalga oshirilishi mumkin. [4]

Hozirgi kunda oliy o'quv yurtlarining asosiy vazifasi tez o'zgaruvchan dunyoda moslashtirilgan, moslashuvchan va o'z vaqtida echimlarni ishlab chiqishga qodir mutaxassislarni tayyorlashdir. Aynan shu maqsadda talabalarni universitetda kelajak kasblariga tayyorlashda o'qitishning innovatsion uslublari foydalaniladi. Keling, ularning ayrimlarini ko'rib chiqaylik.

Portfolio usuli (Performance Portfolio yoki Portfolio Assessment) — bu o'quv va kasbiy faoliyat natijalarini ishonchli baholash uslubiga asoslangan zamonaviy ta'lim texnologiyasi. Ushbu usul ko'pincha ta'lim bilan o'zaro bog'liq, garchi atamaning keng ma'nosida u amaliyot bilan bog'liq har qanday faoliyatga nisbatan qo'llaniladi.

Universitetning amaliy va samarali faoliyati turlariga ko'ra, o'quv va kasbiy portfellar ajralib turadi.

Muammoni hal qilish usuli — bu o'qituvchi turli xil manbalar va vositalardan foydalanib, vazifani belgilab beradigan, materialni taqdim etishdan oldin kognitiv vazifani shakllantiradigan va keyin dalillar tizimini aniqlaydigan, nuqtai nazarlarni, turli xil yondashuvlarni taqqoslab, muammoni hal qilish usulini ko'rsatadigan usuldur. Talabalar go'yo ilmiy izlanishlarning guvohi va sheriklariga aylanishadi.

Loyiha usuli - bu o'quvchilar asta-sekin murakkabroq amaliy vazifalar-loyihalarni rejalashtirish va bajarish jarayonida bilim va ko'nikmalarni egallaydigan o'quv tizimidir.

O'qitishning muammoli-qidiruv usullari (bilimlarni o'zlashtirish, ko'nikmalarni rivojlantirish) o'quvchilarning qisman izlash yoki tadqiqot faoliyati jarayonida amalga oshiriladi; bu usul og'zaki, ko'rgazmali va amaliy o'qitish usullari yordamida amalga oshiriladi, muammoli vaziyatni o'rnatish va hal qilishda izohlanadi.

Talabalarning o'quv jarayoniga birlashtirilgan ilmiy-tadqiqot ishlari - bu ish o'quv rejasiga muvofiq bajariladi; Ta'lim jarayonida ishtirok etayotgan talabalarning barcha turdagi tadqiqot faoliyatlari natijalari o'qituvchi tomonidan nazorat qilinadi va baholanadi.

Muammoli ta'lim:

1. Birinchi navbatda "qiziqishni rag'batlantirish" ga qaratilgan texnologiya. O'quv mashg'ulotlari muammoli vaziyatlarni yaratish, talabalarning optimal mustaqil ishi bilan va o'qituvchining umumiy rahbarligi ostida talabalar va o'qituvchilarning birgalikdagi faoliyati davomida bunday vaziyatlarni aniqlash va hal qilishdan iborat;

2. Talabalarning tadqiqot faoliyatini tashkil etish asosida, haqiqiy yoki ta'limiy qarama-qarshiliklarni aniqlash va hal qilish asosida rivojlanishda faol o'rganish. Muammoni o'rganishning asosi bu muammoni ilgari surish va asoslash (nazariy yoki amaliy xarakterdagi murakkab bilim vazifasi). [3]

Amaliy yo'naltirilgan loyihalar - ushbu turdagi loyihaning o'ziga xos xususiyati talaba uchun aniq, mazmunli natijani oldindan shakllantirish bo'lib, u moddiy ko'rinishda amaliy ahamiyatga ega. Ushbu turdagi loyihalarni ishlab chiqish va amalga oshirish tuzilmani batafsil o'rganishni, ishtirokchilarning rollarini aniqlashni, oraliq va yakuniy natijalarni talab qiladi. Ushbu turdagi loyihalar koordinatori va loyiha muallifining qattiq nazorati bilan ajralib turadi.

Ijodiy loyihalar o'ziga xosdir, chunki ular oldindan belgilangan va batafsil tuzilishga ega emas. Ijodiy loyihada o'qituvchi (koordinator) faqat umumiy parametrlarni belgilaydi va muammolarni hal qilishning eng yaxshi usullarini ko'rsatadi. Ijodiy loyihalarning zaruriy sharti talabalar uchun mazmunli, rejalashtirilgan natijaning aniq bayonidir. Ijodiy loyihalar o'quvchilarning bilim faolligini maksimal darajada faollashtirishni rag'batlantiradi, hujjatlar va materiallar

bilan ishlash ko'nikmalarini va ularni tahlil qilish, xulosalar chiqarish va umumlashtirish qobiliyatlarini samarali rivojlantirishga yordam beradi.

Ma'ruzalarni vizuallashtirish - ma'ruzalarni o'qiyotganda vizualizatsiya printsipiga rioya qilinadi; Ma'ruza - bu vizual shaklga aylanadigan ma'lumot. Videoning sezilgan va ongli ketma-ketligi to'g'ri fikrlash va harakatni qo'llab-quvvatlashi mumkin. Video ketma-ketligi nafaqat og'zaki ma'lumotni tasvirlash, balki mazmunli ma'lumotni taqdim etish uchun ham mo'ljallangan. Ma'ruzaga tayyorgarlik ko'rishda tarkibni vizual shaklga o'tkazish kerak. Vizual mantiqqa qat'iy rioya qilish, shuningdek materialni taqdim etish ritmini, dozasini, aloqa uslubini nazorat qilish muhimdir.

Innovatsion usullar o'quvchilarning ijodiy izlanishlari uchun asos yaratib, nafaqat bilim tashuvchisi, balki ustoz bo'lgan o'qituvchining rolini o'zgartirishga imkon berdi.

Ta'limning ilmiy asoslari shu asos bo'lib, ularsiz zamonaviy ta'limni tasavvur qilib bo'lmaydi. Kelajakda bitiruvchining shaxsiy va kasbiy qadr-qimmatini oshiradigan, unga jamiyatning madaniy va ijtimoiy standartlarining muhim qismini o'tkazadigan ushbu ta'lim turi. Yuqori sifatli yuqori ta'lim natijasi nafaqat savodxonlik, ma'lum bir kasbga yaqinlik. Bu ta'lim va yurish-turish madaniyati, mustaqil va malakali fikrlash qobiliyatini shakllantirish, kelajakda esa mustaqil ravishda ishlash, o'qish va qayta tayyorlash qobiliyatini shakllantirish. Ta'limning tub mohiyati to'g'risida zamonaviy g'oyalar aynan shu narsaga asoslanadi.

Ta'lim jarayoni bu axborot tizimidir, chunki yangi avlodga ma'lumot, bilim va qadriyatlarni o'tkazish ta'limning asosiy funksiyalaridan biridir. Binobarin, u axborot jamiyatiga xos qonunlar bilan tartibga solinadi. Axborot va bilimlarning sezilarli darajada oshishi, kompyuter inqilobi zamonaviy jamiyat deb nomlangan zamonaviy jamiyatni xarakterlaydi.

Axborot manbalari sonining ko'payishi tizimning yaxlitligini saqlab qolish uchun axborot pulsatsiyasining tezlashishiga olib keladi (O. Toffler). Boshqacha qilib aytganda, axborot jamiyati nazariyasiga ko'ra, ma'lumot va bilim manbai asosan o'qituvchilar va ruhoniylar bo'lgan, ammo hozir ular o'qituvchilar, ko'plab darsliklar va kitoblar, ommaviy axborot vositalari, Internet, o'quvchilarning o'zlari va boshqalar bo'lib, ular turli xil manbalardan ma'lumot va bilimlarni yaratadilar. Tizimning yaxlitligini saqlab qolish uchun uning almashinuvi tezlashadi. Axborotning uchta asosiy xususiyati: yangilik, dinamizm va xilma-xillik jamiyat va zamonaviy ta'limni tavsiflaydi.

Yangilik ta'lim paradigmalarning yangilanishida; o'quv mazmunini yangilash - har bir fan uchun, ham yangi fanlarning paydo bo'lishi; modullarni va o'qitish usullarini yangilash.

Dinamizm bilimlarni yangilash tezligini, o'quv jarayonining o'zi tezlashishini, o'quv jarayonida ma'lumotlar almashinuvini va boshqalarni belgilaydi.

Turli xillik ta'limni diversifikatsiyalashni o'z ichiga oladi, bu ta'lim muassasalarini diversifikatsiyalashda, moliyalashtirish manbalarida, shuningdek o'quv rejalari, dasturlari va kurslarini diversifikatsiyalashda ifodalanadi. [5]

Yangilik, dinamizm va xilma-xillik ma'lumotlarning asosiy xususiyatlari sifatida o'qitish usullari va shakllariga bevosita ta'sir qiladi. Yangilik darslar va seminarlar mazmunini hamda o'qitish usullari va shakllarini doimiy ravishda yangilab turishni talab qiladi. Shu sababli, axborot texnologiyalari (IT) paydo bo'lishi va kompaniyalarning ochilishi bilan IT asosida yangilarining paydo bo'lishi va ularning xorijiy o'qitish metodlaridan sezilarli darajada kirib kelishi tufayli o'qitish usullari yangilanmoqda. O'quvchiga yaxshi o'zlashtirilishi uchun etkazilishi kerak bo'lgan ma'lumot miqdorining ko'payishi uning o'qituvchi va talaba o'rtasida almashinuvini faollashtirishni talab qiladi, bu esa axborot oqimlariga (o'qituvchi-talaba, o'qituvchi-talaba) bo'linib, savol-javob usullaridan tobora ko'proq foydalanishni anglatadi. "Talabalar guruhi - talabalar guruhi", "talaba-talaba"- guruh ichida), teskari aloqani faollashtirish o'qituvchining axborot oqimlarini muvofiqlashtirishda, o'quvchilar guruhlari harakatlari va o'zaro munosabatlarini tartibga solishda rolini oshiradi.

Yuqorida ta'kidlab o'tilganidek, innovatsiya - bu ta'lim, fan va ishlab chiqarishni birlashtirishning bevosita usuli. Shu bilan birga, innovatsiyalar barcha tashkiliy, uslubiy va amaliy jihatlarida ta'lim sifatini oshirishning eng muhim vositasidir

ADABIYOTLAR :

1. Kurbanova G.N. Important directions for the development of creative abilities and creative abilities of youth // "Pedagogical skill" // Issue 3, 2019. -P. 67-72.
2. Kurbanova G.N., Haydarova N.A. Reflection of innovative pedagogical ideas in the philosophy of the English revival Traditions, tasks and prospects for the development of pedagogical science 2015.-P.458-461.
3. Kurbanova G.N. Formation of professional thinking in future //International Journal for Advanced Research In Science // Volume 10, Issue 05, May 2020.-P. 98-102.
4. Yuldashova Sh. T. Prerequisites for the Development of Creative Thinking // Middle european scientific bulletin // Volume 8, January 2021.-C. 287-289
5. Юлдашева, Ш. (2021). Основные Тенденции Интегративно-Креативных Возможностей студентов в Высшем Медицинском учебном Заведении и их Влияние на их Деятельность. CENTRAL ASIAN JOURNAL OF MEDICAL AND NATURAL SCIENCES, 2(3), 369-377.
6. Toyirovna Y. S. Transformation of Creative Thinking of Medical Students //Scholastic: Journal of Natural and Medical Education. – 2022. – Т. 1. – №. 2. – С. 1-4.

7. Toyirovna Y. S. TRANSFORMATION OF CREATIC THINKING OF MEDICAL STUDENTS //EUROPEAN JOURNAL OF MODERN MEDICINE AND PRACTICE. – 2022. – T. 2. – №. 11. – C. 55-58.

8. Toirovna Y. S. Integrative education of university students //BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI. – 2022. – T. 2. – №. 3. – C. 73-77.

9. Toyirovna Y. S. The importance of integrative and creative capabilities of students of medical institutes //BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI. – 2022. – T. 2. – №. 1. – C. 450-462.